

REDES NEURANAIS ARTIFICIAIS

FERNÁNDEZ OTERO, Alfonso

IES San Clemente - SANTIAGO DE COMPOSTELA

INTRODUCCIÓN

Un ordenador convencional é unha máquina que executa unha serie de operacións lóxicas e aritméticas dunha forma moi rápida e secuencial. Dando solución a moitos problemas que, na maioría dos casos se resolven con programas que admiten tratamentos de tipo algorítmico, é dicir, programas nos que se realizan de forma ordenada, un conxunto finito de operacións e procedementos aritméticos e lóxicos.

Sen embargo, obsérvanse limitacións importantes, cando se pretende resolver problemas que non admiten un tratamento algorítmico, como por exemplo, a clasificación de obxectos con características comúns, recoñecemento da voz, pasar dun texto escrito a man a un texto escrito a máquina, ... Intentar dar solución a esta clase de problemas require a construción de novas máquinas e novo software dende unha perspectiva non algorítmica; motivando deste xeito que, os desenrols actuais dos científicos se dirixan ó estudio das capacidades humanas como fonte de novas ideas.

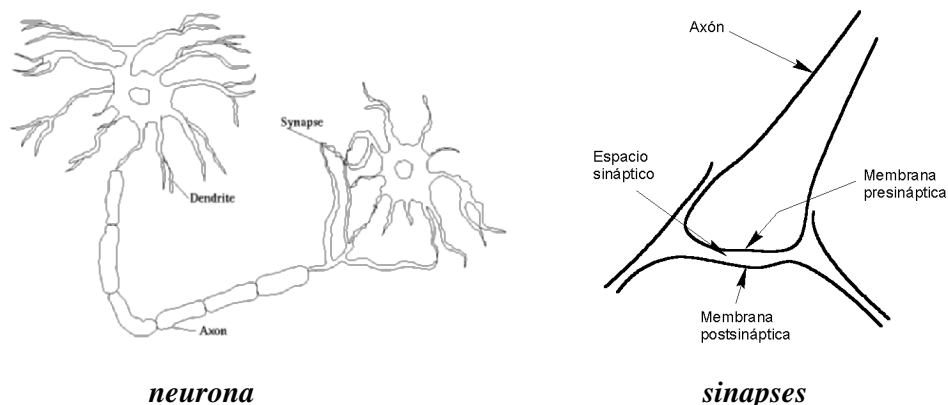
A intelixencia artificial, é un intento por descubrir e describir aspectos da intelixencia humana que poidan ser simulados mediante máquinas. E dentro deste campo, se atopan as RNA, redes neuronais artificiais, que son unha das formas de simular unha das características dos seres humanos: a capacidade de memorizar e analizar feitos.

Si se examinan con atención aqueles problemas que non se poden expresar a través dun algoritmo, como no caso dos tres exemplos mencionados anteriormen-

te, se pode observar que, a maioría deles teñen unha característica común: a experiencia, é dicir unha persoa é capaz de resolver estas situacións analizando a experiencia acumulada. En definitiva, as RNA, serán un modelo artificial e simplificado do cerebro humano, que é o exemplo máis perfecto coñecido de sistema que é capaz de adquirir coñecemento e solucionar problemas a través da experiencia.

A NEURONA NA BIOLOXÍA

O cerebro humano contén aproximadamente 12 billóns de neuronas. Cada neurona ten de 5.600 a 60.000 conexións dendríticas provintes doutras neuronas. Estas conexións transportan os impulsos enviados dende outras neuronas e están conectadas a membrana da neurona. Cada neurona ten unha saída denominada axón. O contacto de cada axón con unha dendrita se realiza a través da sinapses. Tanto o axón como as dendritas transmiten a sinal nunha única dirección.

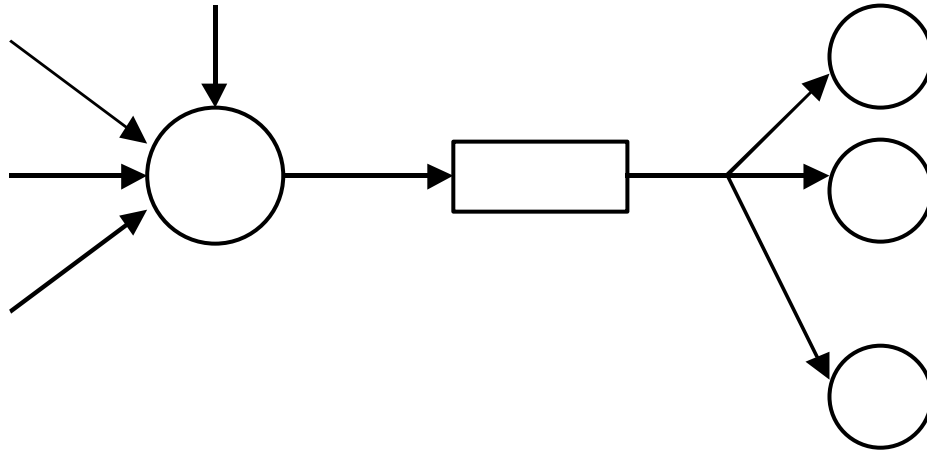
A sinapses consta dun extremo presináptico, dun axón conectado a un extremo postsináptico e dunha dendrita, existindo normalmente entre eles un espazo denominado espazo sináptico.

As neuronas son electricamente activas e interactúan entre elas mediante un fluxo de correntes eléctricas locais. Estas correntes se deben a diferencias de potencial entre as membranas celulares das neuronas. Un impulso nervioso é un cambio de voltaxe que ocorre nunha zona localizada da membrana celular. O impulso transmítese a través do axón ata chegar á sinapses, producindo a liberación dunha sustancia química denominada neurotransmisor que se espalla polo fluído existente no espazo sináptico. Cando este fluído alcanza o outro extremo transmite o sinal á dendrita. Os impulsos recibidos dende a sinapses súmanse ou réstanse á magnitude das variacións do potencial da membrana. Si as contribucións totais

alcanzan un valor determinado, se disparan un ou máis impulsos que se propagarán o longo do axón, ata as neuronas veciñas.

O MODELO MATEMÁTICO

As RNA basean o seu funcionamento nas redes neuronais da bioloxía, estando formadas por un conxunto de unidades de procesamento conectadas entre si. Por analogía co cerebro humano se denominará neurona a cada unha destas unidades de procesamento. Cada neurona recibe moitas sinais de entrada, se procesará esa información e se enviará unha saída ás neuronas veciñas (como ocorre nas neuronas na bioloxía).

Grosso modo, o modelo matemático que simula o funcionamento dunha rede neuronal típica se pode aproximar polas seguintes descrições:

Na neurona i entra un vector n -dimensional de datos, o mesmo tempo cada unha das compoñentes deste vector se verá afectada pola matriz de pesos W (peso sináptico); que representará a importancia de cada rama de entrada dentro da neurona. A continuación, logo de substituír os datos de entrada e os pesos, nas funcións u e f , a neurona subministra un valor a_i a súa saída. Este valor se propaga a través da rede de conexións unidireccionais cara outras células da rede. Asociada a cada conexión está o peso sináptico denominado por W_{ij} que determina o efecto da célula j -ésima sobre a célula i -ésima. As entradas á célula i -ésima que proveñen doutras células son acumuladas xunto co umbral externo Q_i , para dar o valor de rede u_i .

A función u_i (función de rede) variará segundo sexa o problema que se pretenda resolver. Do mesmo modo sucede ca función f (función de activación).

A matriz de pesos W (pesos sinápticos), serán os valores que se pretenden calcular para que o resultado final se aproxime o mellor posible ó resultado desexado, despois dunha entrada de datos coñecida. Unha vez modificada a matriz de pesos, se volve a introducir na rede a mesma entrada xunto ca nova matriz de pesos, comparando os resultados obtidos e os desexados, este proceso se repite, ata que o marxe de erro é o suficientemente pequeno ou ata un número máximo de iteracións.

En resumo o modo interno de traballo das redes neuronais son modelos matemáticos multivariantes que utilizan procedementos iterativos, en xeral para minimizar funcións de erro.

APRENDIZAXE DE SILICIO

Os modelos neuronais utilizan varios algoritmos de estimación, aprendizaxe ou entreno para encontrar os valores dos parámetros do modelo, os chamados pesos sinápticos.

O entreno se realiza mediante patróns-exemplo, sendo dous os tipos de aprendizaxe: supervisado e non supervisado.

- Aprendizaxe supervisado

Semellase ó método de ensinanza tradicional con un profesor que indica e corrixe os erros do alumno ata que este aprende a lección. Si a rede utiliza un tipo de aprendizaxe supervisado débese proporcionar a esta, parellas de patróns entrada-saída e a rede neuronal aprende a asocialos.

- Aprendizaxe non supervisado

Non hai un profesor que corrixa os erros ó alumno; recorda máis ó autoaprendizaxe. O alumno dispón do material de estudio pero ninguén o controla. Si o entreno é non supervisado, unicamente se debe subministrar á rede os datos de entrada para que extraia os rasgos característicos e esenciais.

APLICACIÓNS

Por último, mencionar algunhas das múltiples aplicacións que poden dar as redes neuronais.

- Visión artificial: Empréganse modelos de redes neuronais que son capaces de emular características do funcionamento visual humano, permitindo, por exemplo, o recoñecemento de imaxes texturadas en cor. Aprendizaxe para determinar posicións a partir da información provinte de dúas cámaras, ...

- Recoñecemento e categorización de patróns: Entre as aplicacións se atopan o recoñecemento de caracteres manuscritos, autorización de descubertos bancarios, clasificación de cromosomas, recoñecer retornos de sonar baixo a auga, topografía de terreos, ...
- Procesos químicos: O control da temperatura nun reactor químico e o control de procesos químico-orgánicos non lineais, ...
- Control motor: Permiten resolver o problema cinemático inverso en manipuladores e robótica móbil, consistente en determinar a secuencia de movementos que deben realizar as distintas partes do robot para alcanzar unha posición desexada. Tamén permiten o aprendizaxe da dinámica do manipulador, é dicir, da xeración das forzas e pares que hai que aplicar para producir un movemento determinado.
- Predicción: Predicción económica e problemas de xestión, aprendizaxe preventivo, ...
- Aplicacións informáticas: Compresión e descompresión de arquivos, ...

BIBLIOGRAFÍA:

Apuntes do Departamento de Electrónica e Computación da USC. Paulo Félix Lamas

Redes neuronales. Algoritmos, aplicaciones y técnicas de programación. James A. Freeman y David M. Skapura. Ed. Addison-Wesley/Díaz de Santos.

Aplicaciones de redes neuronales artificiales en el procesado de imágenes. Diego Cabello Ferrer.

La máquina pensante: el cerebro humano y la inteligencia artificial. Jubak Jim

<http://www.gc.ssr.upm.es/inves/neural/ann2/anntutorial.html>

<http://www.iiia.csic.es/~mario/rna/intro-rna.html>

<http://electronica.com.mx/neural/>

<http://www.gui.uva.es/login/13/redesn.html>